

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2014 No. 1132

Rheoliadau Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2014

RHAN 3

CATEGORïAU O LYWODRAETHWYR

Rhiant-lywodraethwyr

- 14.**—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “rhiant-lywodraethwr” (“*parent governor*”) yw person—
- (a) a etholir yn unol â pharagraffau 3 i 8 o Atodlen 2 yn aelod o gorff llywodraethu ffederasiwn gan rieni disgyblion cofrestredig mewn ysgol ffederal ac sy'n rhiant o'r fath ar yr adeg yr etholir y person hwnnw, neu
  - (b) a benodir yn rhiant-lywodraethwr mewn cysylltiad ag ysgol ffederal yn unol â pharagraffau 9 i 11 o Atodlen 2.
- (2) Mae Atodlen 2 yn gymwys ar gyfer ethol a phenodi rhiant-lywodraethwyr.
- (3) Anghymhwysir person rhag ei ethol neu ei benodi yn rhiant-lywodraethwr ffederasiwn—
- (a) os yw'r person hwnnw yn aelod etholedig o'r awdurdod lleol;
  - (b) os yw'r person hwnnw yn cael ei gyflogi gan yr awdurdod lleol mewn cysylltiad â'i swyddogaethau addysg; neu
  - (c) os cyflogir y person hwnnw i weithio yn yr ysgol yn y ffederasiwn am fwy na 500 awr yn ystod unrhyw gyfnod o ddeuddeg mis.
- (4) Nid anghymhwysir person rhag parhau i ddal swydd fel rhiant-lywodraethwr pan fydd y person hwnnw yn peidio â bod yn rhiant disgybl cofrestredig mewn ysgol ffederal neu'n peidio â bodloni unrhyw un neu ragor o'r gofynion a nodir ym mharagraffau 10 ac 11 o Atodlen 2 (yn ôl y digwydd) onid anghymhwysir y person hwnnw rywfodd arall o dan y Rheoliadau hyn.

Athro-lywodraethwyr

- 15.**—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “athro-lywodraethwr” (“*teacher governor*”) yw person—
- (a) a etholir yn llywodraethwr yn unol ag Atodlen 3 gan athrawon ysgol mewn unrhyw ysgol yn y ffederasiwn; a
  - (b) sy'n athro neu athrawes ysgol o'r fath ar yr adeg yr etholir y person hwnnw.
- (2) Pan fo'n peidio â gweithio yn yr ysgol, anghymhwysir athro-lywodraethwr rhag parhau i ddal swydd fel llywodraethwr o'r fath.
- (3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4) anghymhwysir person rhag ei ethol yn athro-lywodraethwr ar gorff llywodraethu—
- (a) os etholwyd y person hwnnw yn flaenorol yn athro-lywodraethwr ar yr un corff llywodraethu yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf; neu
  - (b) os cyflogir y person hwnnw i weithio yn yr un ysgol ffederal ag unrhyw berson a etholwyd yn athro-lywodraethwr ar y corff llywodraethu hwnnw yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf.

(4) Nid yw paragraff (3)(b) yn gymwys i unrhyw berson a gyflogir i weithio mewn dwy neu ragor o ysgolion ffederal yn y ffederasiwn.

Staff-lywodraethwyr

16.—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “staff-lywodraethwr” (“*staff governor*”) yw person—

(a) a etholir yn unol ag Atodlen 3 yn aelod o gorff llywodraethu ffederasiwn gan bersonau a gyflogir i weithio yn y ffederasiwn neu mewn ysgol ffederal ac eithrio fel athro neu athrawes ysgol; a

(b) sy'n berson sy'n gweithio felly ar yr adeg yr etholir y person hwnnw.

(2) Pan fo'n peidio â gweithio mewn ysgol o fewn y ffederasiwn, anghymhwysir staff-lywodraethwr ysgol rhag parhau i ddal swydd fel llywodraethwr o'r fath.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4) anghymhwysir person rhag ei ethol yn staff-lywodraethwr ar gorff llywodraethu—

(a) os etholwyd y person hwnnw yn flaenorol yn staff-lywodraethwr ar yr un corff llywodraethu yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf; neu

(b) os cyflogir y person hwnnw i weithio yn yr un ysgol ffederal ag unrhyw berson a etholwyd yn staff-lywodraethwr ar y corff llywodraethu hwnnw yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf.

(4) Nid yw paragraff (3)(b) yn gymwys i unrhyw berson a gyflogir i weithio mewn dwy neu ragor o ysgolion yn y ffederasiwn.

Llywodraethwyr awdurdod lleol

17.—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “llywodraethwr awdurdod lleol” (“*local authority governor*”) yw llywodraethwr a benodir i fod yn aelod o gorff llywodraethu ffederasiwn gan yr awdurdod lleol sy'n cynnal yr ysgolion ffederal.

(2) Pan fo'r ffederasiwn yn cynnwys ysgolion a gynhelir gan ddau neu ragor o awdurdodau lleol, rhaid i'r awdurdodau lleol hynny gytuno ymysg ei gilydd ynglŷn â phwy fydd yn penodi'r cyfryw llywodraethwyr ac, os oes rhagor nag un llywodraethwr i'w penodi, ym mha gyfrannedd.

(3) Anghymhwysir person rhag ei benodi neu barhau i ddal swydd fel llywodraethwr awdurdod lleol os yw'r person hwnnw yn gymwys i fod yn athro-lywodraethwr neu'n staff-lywodraethwr.

Llywodraethwyr cymunedol

18.—(1) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “llywodraethwr cymunedol” (“*community governor*”) yw person a benodir fel y cyfryw gan gorff llywodraethu ffederasiwn ac—

(a) sy'n byw neu'n gweithio yn y gymuned a wasanaethir gan y ffederasiwn; neu

(b) sy'n berson sydd, ym marn y corff llywodraethu, ag ymroddiad i lywodraethu da ac i lwyddiant y ffederasiwn.

(2) Anghymhwysir person rhag ei benodi yn llywodraethwr cymunedol, neu barhau i ddal swydd fel llywodraethwr cymunedol—

(a) os yw'r person hwnnw yn ddisgybl cofrestredig yn un o'r ysgolion ffederal;

(b) os yw'r person hwnnw yn gymwys i fod yn athro-lywodraethwr neu'n staff-lywodraethwr; neu

(c) os yw'r person hwnnw yn aelod etholedig o'r awdurdod lleol.

Llywodraethwyr cymunedol ychwanegol

19. Yn y Rheoliadau hyn ystyr “llywodraethwr cymunedol ychwanegol” (“*additional community governor*”) yw llywodraethwr a benodir yn unol â rheoliad 31.

Llywodraethwyr sefydledig

20.—(1) Yn y Rheoliadau hyn—

- (a) ystyr “llywodraethwr sefydledig” (“*foundation governor*”) yw person a benodir i fod yn aelod o gorff llywodraethu ffederasiwn mewn cysylltiad ag ysgol ffederal benodol, ac eithrio gan yr awdurdod lleol ac—
    - (i) pan fo'r ffederasiwn yn cynnwys ysgol ffederal sydd â chymeriad crefyddol penodol⁽¹⁾, a benodir at y diben o sicrhau y diogelir ac y datblygir y cymeriad hwnnw yn yr ysgol ffederal honno;
    - (ii) pan fo'r ffederasiwn yn cynnwys ysgol ffederal sydd ag ymddiriedolaeth yn gysylltiedig â hi, a benodir at y diben o sicrhau y cynhelir yr ysgol ffederal yn unol â'r ymddiriedolaeth honno; neu
    - (iii) pan fo'r ffederasiwn yn cynnwys ysgol nad oes iddi gymeriad crefyddol nac ymddiriedolaeth, a benodir yn llywodraethwr sefydledig y ffederasiwn gan berson a enwyd yn flaenorol yn offeryn llywodraethu'r ysgol ffederal fel un sydd â phŵer i benodi llywodraethwyr sefydledig;
  - (b) ystyr “llywodraethwr sefydledig ex officio” (“*ex officio foundation governor*”) yw llywodraethwr sefydledig sydd â'r hawl i fod yn llywodraethwr sefydledig yn rhinwedd swydd a ddeler gan y person hwnnw sy'n rhoi'r hawl honno;
  - (c) ystyr “dirprwy-lywodraethwr” (“*substitute governor*”) yw llywodraethwr sefydledig a benodir i weithredu yn lle llywodraethwr sefydledig ex officio—
    - (i) sy'n anfodlon neu'n analluog i weithredu fel llywodraethwr;
    - (ii) a ddiswyddwyd o fod yn llywodraethwr o dan reoliad 38(2); neu
    - (iii) pan fo'r swydd y mae swydd llywodraethwr o'r fath yn deillio ohoni yn wag.
- (2) Anghymhwysir llywodraethwr sefydledig ex officio rhag parhau i ddal swydd fel llywodraethwr o'r fath pan fo'n peidio â dal y swydd y mae swydd y person hwnnw fel llywodraethwr yn deillio ohoni.

Llywodraethwyr partneriaeth

21.—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “llywodraethwr partneriaeth” (“*partnership governor*”) yw person a enwebir yn llywodraethwr partneriaeth ac a benodir fel y cyfryw yn unol ag Atodlen 4.

- (2) Anghymhwysir person rhag ei enwebu neu ei benodi yn llywodraethwr partneriaeth mewn ffederasiwn—
- (a) os yw'r person hwnnw yn rhiant disgybl cofrestredig mewn ysgol o fewn y ffederasiwn;
  - (b) os yw'r person hwnnw yn ddisgybl cofrestredig mewn ysgol o fewn y ffederasiwn;
  - (c) os yw'r person hwnnw yn gymwys i fod yn athro-lywodraethwr neu'n staff-lywodraethwr y ffederasiwn;
  - (d) os yw'r person hwnnw yn aelod etholedig o awdurdod lleol perthnasol; neu
  - (e) os yw'r person hwnnw yn cael ei gyflogi gan yr awdurdod lleol mewn cysylltiad â'i swyddogaethau fel awdurdod lleol.

(1) Fel y dynodir drwy Orchymyn Gweinidogion Cymru o dan adran 69(3) o Ddeddf 1998.

Noddwr-lywodraethwyr

22. Yn y Rheoliadau hyn ystyr “noddwr-lywodraethwr” (“*sponsor governor*”) yw person a enwebir yn noddwr-lywodraethwr ac a benodir fel y cyfryw gan gorff llywodraethu ffederasiwn yn unol ag Atodlen 5.

Llywodraethwyr cynrychiadol

23. Yn y Rheoliadau hyn ystyr “llywodraethwr cynrychiadol” (“*representative governor*”) yw person a benodir fel y cyfryw yn unol ag Atodlen 6.

Disgybl-lywodraethwyr cyswllt

24.—(1) Yn y Rheoliadau hyn ystyr “disgybl-lywodraethwr cyswllt” (“*associate pupil governor*”) yw disgybl cofrestredig a enwebir gan y cyngor ysgol i fod yn aelod o'r corff llywodraethu ffederal, ac a benodir fel y cyfryw gan y corff llywodraethu ffederal yn unol â rheoliad 7 o'r Rheoliadau Cyngorau Ysgol.

(2) Y nifer mwyaf o ddisgybl-lywodraethwyr cyswllt ar unrhyw gorff llywodraethu ffederal yw dau.